

**pregò de
setmana
santa**

felanitx, 1958

A la Cofradia de Sant
Agusti que me feu el honor
d'encarregar-me aquest
Pregó.

en

Bernat Vidal

bernat vidal i tomàs

pronunciá aquest pregó

en el convent

de sant agustí

el divendres de passió

felanitx, 1958.

Reverends Senyors,
Excel·lentíssima Corporació i Autoritats,
Penitents,
Felanitxers, tots:

Un simple laic aixeca la veu dins aquesta església. Un seglar ha d'abordar el tema de la Setmana Santa, amb el propòsit de no endinsar-se en el domini dels teòlegs ni dels místics. Jo he d'alçar la veu com les branques de les oliveres que, en mans dels petits i dels grans, duen l'aire dels camps i de la muntanya a la litúrgia del dia del Ram. Una veu tremolosa d'empeguement com les palmes, fràgils, inquietes, nervioses, que se vinclen i es despenyinen igual que brolladors ferits pel vent. Una veu que voldria fos blanca i neta com elles mateixes, les trenades palmes —art i natura al servei de la litúrgia— que, dins aquest vell convent de Sant Agustí, prest seran beneïdes per a —tot aficant-se cap al cor de la ciutat— anar a la parròquia, cantant:

«Gloria, laus et honor...»

Hossanna al Rei Pacífic que no du ceptre ni ceneix corona i, per a lliçó de poderosos i violents, cavalca damunt un aset mans i humilíssim.

Poc durarà el triomf, l'esclat de visques i hossannes. Els mateixos rams de la rebuda triomfal, ben aviat, escoltaran el cant de la Passió. Després les oliveres de pau i les palmes de victòria aniran a desmaiar-se als ferros dels balcons, mentres —a la tarda— dins la parròquia se donarà la versió popular de la Passió, al dematí cantada, amb els dotze sermons. Aquests dotze sermons felanitxers que posen un vel morat de Vera Creu a l'horabaixa, quan se recorda aquell

...dia del Ram a vespre —en què—
Felanitx estava trist...

Quin encís, quin misteri el de la Setmana Santa! Tema inagotable de renovades emocions en les quals els poetes —sia el que sia l'instrument que puntegen— han trobat inspiració. En les quals, els homos reviuem la gràcia de les mortes primaveres. Quantes pàgines de la nostra infància, de la nostra joventut no es desxondeixen en la maduresa o en el capavall dels anys quan l'adolescent primavera rep la seva consagració amb la Setmana Santa!

Els records d'una minyonia en vacances cada any es desperten quan s'encén el candelero del Fas. El candelero que aguanta tants de ciris com salms té l'ofici, i en acabar cada un dels salms, l'escolà apaga una d'aquelles candeles de cera groga. El símbol té un significat: cada candela que s'apaga és un dels apòstols que s'adorm en la nit de l'agonia. I finalment només en queda una d'encesa: Jesucrist cremant sol dins les tenebres:

«Jerusalem, Jerusalem, convertere ad Dominum Deum tuum...»

Aquestes desolades —de punta viva— llamentacions que, de petit, tantes vegades vaig cantar al cor de la meua vila, quan l'horabaixa s'allarga a la vela i, a tot drap, arriben falzies i oronelles...

I l'ofici del Dijous Sant? Tota aquesta llarga diada de primavera —escriu F. Mauriac, a la seva «Setmana Santa»— no seria suficient per a esgotar una meditació ardent de goig en reviure aquell minut de la història del món en el qual un tros de pa és trencat per a segellar la nova aliança del Creador amb la seva criatura.

Curta i intensa commemoració de les paraules: «Aquest és el meu Cos», feta amb la major intensitat, amb les campanes al vol, baix de la trompeteria de l'orgue a tot pulmó i el cant del «Pange lingua...»

Canta, canta, llengua mia,
el misteri gloriós
de la Santa Eucaristia...

(Ll. Ribes, trad.)

La missa ja està acabada. L'hòstia se tanca dins el monument —piràmide de violers i france-silles, de brulls i ciris—; monument: altar, trono i sepulcre, a la vegada. Però és precís entrar dins les ombres de Getsemaní. Els altars són despullats. I el traïdor se posa d'acord amb la gent de Caifàs.

«Mandatum novum...». Els peus dels dotze nins que representen els apòstols s'escarrufen amb l'aigua del lavatori i els llavis del preste queden perfumats d'innocència i maternal aigua colònia. «Mandatum novum...». Jo vos don un nou manament: que vos estimeu uns als altres així com vos he estimat, diu el Mestre. Amb un amor que traspassi els límits dels sofriments humans, fins a la mort...

I aquesta nit del Dijous Sant és la nit de les morades processons a l'entorn de la Creu. Es la nit del record dels divins sofriments que el dia següent, prop de l'hora nona, consumaria l'obra redentora:

«Se consumó! gritaste con rugido

cual de mil cataratas, voz de trueno
como la de un ejército en combate...
...Siguióse místico
silencio.....
...Y del madero triste
de tu cruz en el arpa, como cuerdas
con tendones y músculos tendidos
al tormento, tus miembros exhalaban,
al toque del amor —amor sin freno—
la canción triunfadora de la vida.
Se consumó! Por fin murió la Muerte!

(M. de Unamuno: El Cristo de Velázquez)

Les processons del Dijous i Divendres Sant són manifestacions d'adoració i respecte a la Creu. En el seu origen foren actes penitencials. Ara, inclouen aquest doble aspecte. En certa manera poden ésser considerades com manifestacions populars d'adoració que tenen la seva forma oficial en la solemne acció litúrgica del Divendres Sant. L'adoració de la Creu! La creu, vell instrument d'ignomínia, mirada amb repugnància pels primers cristians, convertida, aviat, en senyal del cristià, penyora d'esperança en el nostre temps d'incertitud, d'angústia existencial, de por. En el nostre temps de patiment, de clamorós patiment, dels homos i dels països, o d'íntim patiment personal. La Creu, símbol i compendi de totes les nostres creus, justes o injustes, que per aquella Creu són convertides en instrument de Salut...

Durant l'ofici del Divendres Sant, el preste anirà descobrint la creu, abans tapada, mentres cantarà:

«Vet ací l'arbre de la Creu
d'on penjava la Salut del món...»

I el chor —i nosaltres amb ell— respondrem:
Veniu, adorem-la...

Les processons de la Setmana Santa són una prolongació d'aquest clamor litúrgic d'adoració. Processons de la nostra Setmana Santa! especta-

culars processons de les grans ciutats i dels pobles menuts, totes elles baix una mateixa lluna de Nissan que sura —per la frescor de març, o d'abril tendre— entre perfum de violetes.

Com una reina en dol de tràgic infortuni la lluna amb roig esguard de dins la mar sortí com escampant records d'un altre pleniluni en què suor de sang guaità a Getsemaní...

(M. Costa i Llobera, Processó.)

Processons del Dijous i del Divendres Sant d'Espanya. Processons de la nostra Illa. Processons de Felanitx, totes, amb expressions diferents de paisatge, d'ambient i caracterització, amb figures i advocacions distintes, però baix d'una mateixa lluna plena i referides al mateix Senyor.

El Dijous Sant passarà, per les places i carrers de Felanitx, el Sant Crist de la Sang. La gent —amb tots els graons de l'escala de la vida— ha d'acompanyar-lo. Les vexilles, davant davant, cantaran el piadós romanç de la Passió. Els nins hi aniran i els homos de tots els estaments; i la barreja multicolor de les confraries de penitents. Els penitents —els encapironats— amb la cara coberta i el cor manifest, desplegaran la variada policromia de les seves vestes que reverberen a la claror de la cera ploradora.

La Setmana Santa —rica d'acusats contrapunts— és un suau terbolí de colors litúrgics en el qual se mesclen el vermell del triomf, el morat penitencial, el negre de dol, el blanc eucarístic i el de la Resurrecció... Les confraries d'encapironats també són fèrtils en la varietat de colors.

Multiforme estol dels encapironats que el recordat vicari «Costella» cuidava amb esment; el popular vicari que durant tants d'anys vetlà per l'organització de les processons i empenyia la seva marxa dient, amb veu familiar: «Caminau, caminau...».

Blanc i nodrit esbart de la confraria dels

Creuats de Sant Alfonso, amb el brodats escuts damunt el braç, i els metàl·lics, niquelats, centurions del seu pas vivent.

El verd clar rimat amb el blanc dels encapironats de les Àguiles i les anelles olímpiques, santificades per la creu, damunt el pit, que, fins enguany, era la més moderna de les confraries.

Ara, les capes de vermell granat sobre les blanques vestes, amb l'escut de l'Amor tot confiança, de la confraria d'aquest convent de Sant Agustí —que acaben d'esser beneïdes, juntament amb el banderí, els padrins del qual jo felicito— vénen a enriquir la desfilada de les vostres processons felanitxeres, riques de colors, lligades per una sola llaçada de germanor.

I al bell mig de les filerades, en visió simultània, veureu com passen les figures i grups escultòrics que representen els moments culminants del drama de la Passió: L'oració dins l'hort, a braços de la Germandat Obrera, l'«Ecce-Homo» duit per membres de La Protectora, «Jesús Nazare» portat per socis de La Recreativa; la Verònica compassiva, la Mare de Déu dels Dolors i la Verge de les Angústies, que duen homos amb fama de piadosos. El pas de l'Enterrament empès pels creuats. I per fi, La Sang, baix de dosser lilà amb un portant revestit amb camis de randa, presidit per la clerecia i autoritats.

Desfila la processó del Dijous Sant... Carrer Major, cap al Convent; retorn, tombant cantons i enfilant placetes, cap a la parròquia... La processó del Dijous Sant és virilment trista, però no desolada com la del Divendres. El Dijous ha quedat dins el Roser, florida de llums i ramells, la Casa Santa. El Divendres Sant la tristor estreny el coll, ofega. Jesús, l'amic dels infants, el que per testimoni posava els lliris del camp, el que caminava damunt les ones i obrà els majors miracles, Jesús és mort. Poc abans de la processó, s'ha reproduït l'Endavallament. A mi, aquesta escena, una mi-

coia ingènua, sempre me commou. I quan la processó s'ordena, i la gent i els encapironats i els passos es posen en marxa, i l'esglèsia, calladament, se va buidant, llavors, s'umpl el meu cor de desolació. La meva soledat d'homo vessa de la seva copa. Sola, obscura, negra, queda, damunt l'ampla cortina de dol, la creu, desvestida del Bon Jesús mort. Sola, la Creu. Només, desordenadament, blancs, pengen els llarguíssims caps de la tovallola de l'Endavallament. Obscuredat del Parasceve. La pietat felanitxera acompanya el Crist estès dins el sepulcre, cap al Convent, on serà sepultat entre les transparències de fumeroles d'encens.

Jo l'he vista desfilar, a la processó del Divendres Sant de Felanitx. Des de damunt *l'escalera* de la parròquia, la més noble de les escales mallorquines. L'he vista davallar i pujar els amples, solemnes, escalons. L'he vista voltar la Plaça de la Font, que tant de lloc arragussa pel bategar de les estrelles, en visió simple i global com la d'un pintor primitiu que deixa l'escorç a la música que se'n va i torna... A mi va impressionar-me sentir com, amb gravetat, damunt el mateix escaló, sona la mateixa melodia, amb timbre de veu diferent, sempre adolorida i baronil: «Conturbata sunt...». Tots els meus ossos se són commoguts. I sentir el «Miserere» que els clergues i l'escolania canten, sota la lluna que escampa la seva claror amb més blanca intensitat, entre l'ample anfiteatre que formen el Puig Verd, el Calvari i la Mola... és un espectacle que no se pot oblidar.

«Sepulto Domino...» cantarà la Capella Teatina, que tant de relleu ha donat a aquest acte, amb el més gran músic de la Setmana Santa: Tomàs L. Victòria. Restarà Jesucrist dins el túmul d'aquesta església esperant la Resurrecció i en dins nosaltres, colgada, més forta, la creença

que dura la vida

més enllà del cos —i dels sentits.

(Maragall. Lo Diví en el Dijous Sant)

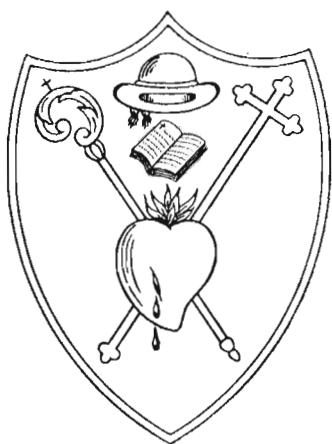
He de deixar la Setmana Santa escantellada perquè Pasco, la seva emoció, necessita un estat d'ànim i un temps que ara ens falten. Quedem esperant que el panteó, com el panteó dels màrtirs, sia escambell del Triomf. Un bell matí:

Els aucells al'leluiant
per dins l'atmòsfera clara
escamparan exultant:
Regina coeli laetare...

(Ll. Ribet: Al'leluia)

Senyores i senyors: Aquí don per acabada la meva tasca. Sols me resta dir-vos que aquest Pregó, fet corresponent a l'amable insistència del Custos d'aquesta esglèsia i de la Junta de la nova confraria de Sant Agustí, voldria que servís, no més, d'homenatge a la vostra Setmana Santa, ja que Felanitx no ha de menester crides per a celebrar-la amb una dignitat exemplar.

He dit.

Segell de la confraria de Sant Agustí